

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

- нормалізація мовленнєвого видиху, вироблення плавного, протяжного видиху;
- нормалізація голосу;
- нормалізація просодики;
- нормалізація дрібної моторики рук.

2-й етап – вироблення нових вимовних умінь та навичок:

- вироблення основних артикуляційних укладів;
- визначення послідовної роботи над звуками;
- розвиток фонематичного слуху;
- постановка звуку; автоматизація;
- диференціація (диференціація на слух; диференціація артикуляції ізольованих звуків; вимовна диференціація на

рівні складів, слів).

3-й етап – вироблення комунікативних умінь та навичок:

- вироблення самоконтролю;
- тренування правильних мовленнєвих навичок в різних мовленнєвих ситуаціях

4-й етап – усунення або попередження вторинних порушень.

5-й етап – підготовка до навчання в школі:

- формування графомоторних навичок;
- розвиток зв'язного мовлення;
- розвиток пізнавальної діяльності. [1. С 17]

Отже, найбільш стійкими, провідними у структурі мовленнєвого дефекту у дітей зі стертою дизартрією є порушення фонетичної сторони.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архипова Е.Ф. *Коррекционно-логопедическая работа по преодолению стертой дизартрии у детей* / О.Ф.Архипова. – М.: АСТ: Астрель, 2008.- 254 с.
2. Архипова Е.Ф. *Стертая форма у детей: учеб. Пособие для студентов вузов* / Е.Ф.Архипова. – М.: АСТ: Астрель: ХРАНИТЕЛЬ, 2007. – 319, [1] с.: ил. – (Высшая школа).
3. Лопатина Л.В. *Проявления и диагностика фонетических нарушений при стертой дизартрии* // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И.Герцена. – 2006. - № 14 – с 219-230.

Дермель Н.М.

ОСОБЛИВОСТІ НАГОЛОШЕНИХ І НЕНАГОЛОШЕНИХ СКЛАДІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

С фонетической точки зрения слоги занимают очень важное место в коммуникативном процессе любого языка. Слоги могут рассматриваться по типам их коммуникативного употребления, поэтому это требует высокой точности их артикуляции. Нужно четко усвоить правила грамматики и произношения, которые становятся дополнительным способом оптимизации языковой коммуникации. Но следует помнить, что в разговорном языке иногда правила игнорируются, а это приводит к тому, что звуковая реализация конечных слогов приглушается, а формы этих слогов определяются грамматическими правилами.

Склади займають досить важливе місце в комунікації. По перше, вони являють собою мовну одиницю, що об'єднує супідрядні одиниці і пов'язує їх між собою. По друге, частина складів є змістовими одиницями. В якості артикля або прийменника вони виступають в підрядній ролі і виражають відношення всередині великого змістового цілого. По третє, складів є складовими частинами багатоскладних слів, синтагм і речень.

В сучасній фонетиці існує багато думок і поглядів стосовно поняття «склад». Це означає, що на сьогоднішній день не існує загального визначення цього терміну, але всі погляди фонетистів збігаються в єдиному трактуванні складу як мінімальної просодичної єдності, яка розглядається як словотворчий елемент.

В німецькій мові склад може складатись з одного голосного, з дифтонга, але більшість складів все ж складаються з двох або більше фонем. Стосовно початку складу виділяють неприкриті складів, які починаються з голосного звуку та прикриті, які починаються з приголосного або сполучення приголосних звуків. З точки зору закінчення складу розрізняють відкриті складів, які закінчуються на голосний, відносно-відкриті та закриті, які закінчуються на приголосний.

В основі формування складів лежить енергія дихального поштовху. В результаті того, що ця енергія має фази наростання, кульмінації та спаду, склад може описуватись як величина, що характеризується також трьома фазами артикуляційної інтенсивності: наростанням, кульмінацією та спадом.

Склади мають розглядатись і оцінюватись за типом їх комунікативного застосування. Коли складів вживаються для того, щоб передати змістовий центр комунікації, тоді необхідно, щоб їх ознаки, якими вони відрізняються від інших складів, передавались чітко і однозначно. Ці диференціальні ознаки визначені їх внутрішньою структурою, тобто звуковою послідовністю. Таким чином, комунікативне застосування потребує високої точності артикуляції цих складів.

В комунікативному відношенні зі складами пов'язаний цілий ряд різних функцій. Вони можуть бути диференціальною ознакою для розрізнення значення в корені багатоскладних слів, оскільки в німецькій мові велика кількість слів виникає в результаті складання декількох коренів, а також шляхом утворення похідних слів. Також і в складі одиниць вищих мовних рівнів складів можуть відігравати зв'язну(сполучну) роль. В німецькій мові це відноситься перш за все до кінцевих складів дієслів, іменників і прикметників.

Саме в цих кінцевих складах знаходяться ті ознаки, які призначені для передачі змістової структури вищих змістових одиниць. Звукові засоби для кінцевих складів є другорядними, оскільки зв'язки в мовному висловлюванні можуть виражатись іншими засобами, які розпізнаються більш однозначно і є більш ефективними в комунікації. До числа останніх відносяться вживання частин мови і порядок слів. Це призводить до того, що звукова реалізація кінцевих складів приглушається, а форми цих складів визначаються граматичними правилами. Дитина в своєму розвитку повинна засвоїти ці правила і вміти застосовувати їх в письмі, що для німецької мови із-за її специфіки потребує багато зусиль.

Коли правила засвоєні, вони стають додатковим засобом оптимізації мовленнєвої комунікації. Але слід пам'ятати, що в розмовній мові іноді правила ігноруються. Відомо, що в розмовній мові насамперед берлінців не відрізняються форми давального і знахідного відмінків. Наприклад, розмовна форма *auf'n Tisch* може означати як *auf den Tisch* «на стіл», так і *auf dem Tisch* «на столі». Або коротка форма *ma* вживається для позначення як *mir* «мене», так і *mir* «мені»: *Det hat ma gefall'n* «Це мені сподобалось»; *Det hat ma gefreut* «Це мене порадувало». Для того, хто володіє правилами граматичних зв'язків, коректне осмислення не є проблемою, оскільки воно випливає зі змістового контексту. Але для тих, хто оволодів знаннями лише розмовної, а не літературної мови відсутність диференціації відіграє значну роль, передусім тому, що в писемній мові потрібно чітко розмежовувати ці відмінності.

Щоб зробити зрозумілою структуру кінцевих складів, необхідно вимовляти слова дуже чітко, що, нажаль, спотворює мовну динаміку. Внаслідок чого кінцеві склади ніби стають наголошеними.

В старих правилах німецької вимови не розрізнялись комунікативно важливі склади і такі склади, які мають комунікативно другорядне значення. Мабуть треба враховувати умови, в яких вживалось мовлення в той час. Перша єдина норма вимови, яка була прийнята, формулювалась Т.Зібсом для сцени. В даній ситуації мовлення має бути зрозумілим у великому приміщенні. До того ж об'єктом комунікації були здебільшого драми в віршованій формі. Коли ж була здійснена спроба розповсюдити ці правила вимови на всю словесну комунікацію, виникли труднощі.

Коли знову розроблялись правила німецької вимови, орієнтувались, як і в часи Т.Зібса, на ситуацію масової комунікації. Ця ситуація тим часом, завдяки застосуванню новітньої техніки, вже стала ситуацією говоріння в малому приміщенні, а основним предметом комунікації стало ділове повідомлення, наприклад інформація по радіо та телебаченню.

Згідно нової норми вимови враховуються комунікативно значущі і незначущі склади. Формулювання правил про те як треба вимовляти наголошені склади є відносно простим: всі звуки, що входять в склад треба реалізувати так, щоб звукова послідовність була у всіх деталях комунікативно однозначною.

Звісно, не можна забувати про те, що позиція звуків також може бути різною: приголосні можуть знаходитись на початку і в кінці складу, а голосні – у відкритому або закритому складі. Всі ці особливості відіграють важливу роль при реалізації звуків. Позиція має вплив передусім на приголосні, важливою ознакою німецької мови є оглушення кінцевого приголосного.

Згідно норми німецької літературної вимови, в наголошених складах треба реалізувати всі звуки. Труднощі починаються тоді, коли треба формулювати правила для ненаголошених складів, оскільки стара норма вимови не була диференційована в даному аспекті. Нова норма, що орієнтується на мовленнєву дійсність, намагається зафіксувати таку відмінність. Ненаголошені склади – це передусім префікси і суфікси. В зв'язку з цим вимова, яка має бути реалізована, залежить від словотворчих факторів. В цій нормі також в загальних рисах згадується той факт, що велика кількість односкладових слів (артикли, займенники, прийменники) в якості ізольованих слів завжди несуть наголос, а в суцільному мовленні можуть бути ненаголошеними. За цих причин правила, як треба вимовляти ненаголошені склади, сформульовані не так ясно. Це відноситься також до тих складів, які несуть наголос. Зміни, що відбулись в теоретичній постановці проблеми, найбільш виразно видно на прикладі норми вимови редукованого «е». Якщо на межі сторіччя вважалось необхідним завжди реалізувати цей звук, то згідно нормі 40-50-х р. в певних позиціях допускався пропуск слабого «е». Ця норма орієнтувалась на мовленнєву дійсність і умови масової комунікації. Якщо аналізувати різні правила вимови, то норма 1964 р являє собою компроміс між артикуляційним «полегшенням» і комунікативною однозначністю.

В новійшій нормі, що сформульована у Великому словнику німецької вимови(1982), теоретична позиція інша: пропуск слабого «е» в певних формах кінцевих складів подається як стандарт. При цьому допускається і можливість реалізації «е». Звісно, дуже важко створити норму реалізації ненаголошених складів, оскільки це у значній мірі залежить від позиції складів в більш великих мовних одиницях.

Насамкінець слід торкнутись проблеми ознак, які є важливими для опису складів. Безперечно, що в кожному складі є вершина (пік) інтенсивності. Диференціація структур складів виходить з послідовності звуків. При цьому слід відмітити, що ці ознаки виражаються повністю тільки в наголошених складах. Тільки в складах, що вимовлені з високою артикуляційною точністю, зберігається ця багата признаками цілісність. В ненаголошених складах має місце втрата цілісності, що, однак, не заважає комунікації, бо включення складів у структури вищого рівня гарантує їх однозначність.

В мовах, які не є тональними, кожен склад повинен мати мелодичну основну структуру. В той же час вона як така не релевантна для складу, а включає склади у вищі структурні одиниці. Довгота не є параметром, який був би специфічним образом типовим для німецького складу, адже на специфічну довготу складу також впливають – і, мабуть, в більшій мірі – вищі мовні структури (наприклад, пограничний сигнал в позиції кінця фрази).

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Зиндер Л.Р. Теоретический курс фонетики современного немецкого языка. – С. – П., 1997. – С. 149 – 151*
2. *Лысенко Г.Л. Фонетическая вариативность слога в немецкой разговорной речи. Автореферат. Дис. Канд. фил. наук. – М., 1982.*
3. *Потапова Р.К. Слоговая фонетика германских языков. – М., 1986*
4. *Прокопова Л.И. Структура слога в немецком языке. – К., 1973*
5. *Таранец В.Г. Энергетическая теория речи. – К., Одесса, 1981*